

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 5 februari 1943 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

(1:a avd.)

Utskottet får härigenom avgiva utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen den 4 januari 1943 avlåtna proposition, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser framställningar berörande jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till motsvarande punkter i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden (bilagorna 9, sid. 75—85, och 17, sid. 165—169).

Driftbudgeten.

Nionde huvudtiteln.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar m. m.

1:o) **Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** I skrivelse den 7 juli 1942 har styrelsen för lantbrukshögskolan hemställt, att ett belopp av 10,000 kronor måtte anvisas för bestridande av kostnaderna för ändrings- och inredningsarbeten i kemiska analyslaboratoriet vid Ultuna.

Vidare har högskolestyrelsen i skrivelse den 21 september 1942 hemställt om ett belopp av 15,000 kronor för uppförande av ett potatislagerhus vid Ugerups försöksgård.

Departementschefen har icke funnit anledning till erinran mot högskolestyrelsens ifrågavarande båda förslag.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning i ärendet och hemställer
sålunda, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 25,000 kronor.

2:o) **Lantbrukshögskolan: Utprövning av markundersökningsmetod m. m., reservationsanslag.** Från och med budgetåret 1937/38 har riksdagen anvisat medel till undersökning rörande trippelanalysmetodens användbarhet. För budgetåret 1937/38 beviljades sålunda för ändamålet 3,000 kronor, för vardera av budgetåren 1938/39 och 1939/40 6,300 kronor, för budgetåret 1940/41 20,000 kronor, för budgetåret 1941/42 25,000 kronor och för budgetåret 1942/43 5,000 kronor. Av de för budgetåren 1940/41 och 1941/42 anvisade beloppen ha 15,000 respektive 20,000 kronor upptagits å tilläggsstat. Vidare har den 30 oktober 1941 från nionde huvudtitelns anslag till Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar anvisats 5,000 kronor för ifrågavarande ändamål. De tre sistnämnda beloppen, 15,000, 20,000 och 5,000 kronor, ha avsetts för prövning i större omfattning med försök och provtagningar i olika delar av landet av trippelanalysmetodens användbarhet för bestämning av gödslingsbehovet.

I skrivelse den 5 november 1942 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt om ett anslag till utprövning av markundersökningsmetod m. m. å 10,000 kronor.

I detta sammanhang har i propositionen anmälts, att *högskolestyrelsen* i skrivelse den 26 augusti 1942 hemställt, att för försöksverksamhet på jordbearbetningens område måtte å tilläggsstat för budgetåret 1942/43 anvisas ett anslag av 10,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Med hänsyn till den betydelse en allmännare användning av trippelanalysmetoden kan komma att få för jordbruksproduktionen har jag i annat sammanhang förordat, att möjligheter beredas för ett fortsättande även under budgetåret 1943/44 av ifrågavarande undersökning. Erforderligt anslag för verksamhetens bedrivande under första halvåret 1943 torde böra anvisas å tilläggsstat. Medelsanvisningen synes dock böra begränsas till 7,000 kronor.

Högskolestyrelsens framställning om särskild anvisning å tilläggsstat för bedrivande av försöksverksamhet på jordbearbetningens område kan jag däremot icke biträda.»

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört och föreslagit, hemställer alltså,

att riksdagen må till *Lantbrukshögskolan: Utprövning av markundersökningsmetod m. m.* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 7,000 kronor.

3:o) **Lantbrukshögskolan: Undersökningar rörande kromosomfördubblade typer av lantbruksväxter, reservationsanslag.** Till dylika undersökningar ställde Kungl. Maj:t den 19 april 1940 från nionde huvudtitelns reservationsanslag till Befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar ett belopp av högst 5,500 kronor till högskolestyrelsens förfogande. Därefter ha för ändamålet anvisats av 1941 års riksdag (prop. nr 114; r. skr. nr 143) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 9,300 kronor samt av 1942 års riksdag (prop. nr 2; r. skr. nr 36) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 16,000 kronor.

I skrivelse den 5 november 1942 har *styrelsen för lantbrukshögskolan* hemställt om ett anslag till undersökningar rörande kromosomfördubblade typer av lantbruksväxter å 5,000 kronor.

Departementschefen har erinrat om att han i annat sammanhang förordat, att medel borde anvisas för fullföljande under nästa budgetår av ifrågavarande för växtodlingen betydelsefulla undersökningar. För att undvika ett avbrott borde medel för verksamhetens bedrivande under tiden den 1 april—den 30 juni 1943 anvisas å tilläggsstat.

Utskottet, som biträder framställningen, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Lantbrukshögskolan: Undersökningar rörande kromosomfördubblade typer av lantbruksväxter* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 5,000 kronor.

G. Lanthushållning i allmänhet.

4:o) **Befrämjande av fröodling m. m.: Bidrag till lin- eller hamperedningsanläggningar, reservationsanslag.** Genom beslut av 1941 års riksdag (prop. nr 333; r. skr. nr 501) anvisades å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 för ifrågavarande ändamål ett reservationsanslag av 500,000 kronor. För anslaget användning gälla bestämmelserna i kungörelsen den 13 mars 1942 (nr 153). Å riksstaten för löpande budgetår ha medel för ändamålet icke anvisats.

Kommerskollegium och *lantbruksstyrelsen* ha i gemensam skrivelse den 21 november 1942 hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 måtte för ifrågavarande ändamål anvisas ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Departementschefen har yttrat följande:

»Såsom framgår av ämbetsverkens framställning har arbetet på de planerade lin- och hamperedningsanstalterna nu fortskridit så långt, att ytterligare medel erfordras såsom bidrag till dessa anläggningars utförande. Ett belopp av 800,000 kronor synes böra anvisas för ändamålet.»

Utskottet. Då förevarande framställning icke föranleder någon utskottets erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till lin- eller hampberedningsanläggningar* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 800,000 kronor.

5:o) **Kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet, reservationsanslag.** Under denna anslagstitel anvisades för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 34,000,000 kronor (prop. nr 319; r. skr. nr 418). Med detta belopp avsågs att täcka vissa kostnader i samband med bolagets verksamhet under tiden 1 september 1941—31 augusti 1942. I skrivelse den 24 november 1942 har *statens livsmedelskommission* inkommit med beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under verksamhetsåret 1 september 1942—31 augusti 1943.

Departementschefen har — efter redogörelse för vad livsmedelskommissionen anfört i förenämnda skrivelse — yttrat följande:

»Mot de beräkningar av kostnaderna i samband med spannmålsaktiebolagets verksamhet, som uppgjorts av livsmedelskommissionen, har jag intet att erinra. Av det beräknade beloppet, 100,305,500 kronor, utgöra 57,255,000 kronor kostnader för regleringen av handeln med oljekraftfoder och fodercellulosa, vilka kostnader skola bestridas från förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. Av det återstående beloppet, 43,050,500 kronor, synes en viss del kunna täckas genom reservationer å tidigare anvisade anslag för ifrågavarande ändamål. Enlig kommissionens preliminära beräkningar, vilka i detta sammanhang kunna godtagas, torde omkring 18,000,000 kronor stå till förfogande för täckande av nyssnämnda belopp om 43,050,500 kronor. Enligt vad tidigare avsetts, skulle nu ifrågavarande kostnader under bolagets verksamhetsår 1 september 1942—31 augusti 1943 ha täckts genom anslag å riksstaten för budgetåret 1943/44. Emellertid har det efter samråd med chefen för finansdepartementet befunnits mera lämpligt, att de kostnader, varom nu är fråga, gäldas av medel som anvisas å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår. För ändamålet torde alltså böra upptagas ett tilläggsstatsanslag av (43,050,500 — 18,000,000 =) i runt tal 25,000,000 kronor.»

Utskottet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning och hemställer därför,

att riksdagen må till *Kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 25,000,000 kronor.

H. Egnahemsbildning, kolonisation och grundförbättringar m. m.

6:o) **Egnahemsbildning: Byggnadsbidrag till vissa arbetarsmåbrukslåntagare, reservationsanslag.** Under denna anslagstitel har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

I skrivelse den 24 augusti 1942 har *egnahemsstyrelsen* — med förmälan, att de för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43 tillgängliga medlen redan i det närmaste helt tagits i anspråk — hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för nämnda budgetår måtte anvisas ett reservationsanslag av ytterligare 50,000 kronor.

Då det är önskvärt, att ifrågavarande verksamhet fortsättes även under återstående delen av innevarande budgetår, har *departementschefen* tillstyrkt förevarande anslagsäskande.

I enlighet med Kungl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Egnahemsbildning: Byggnadsbidrag till vissa arbetarsmåbrukslåntagare* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 50,000 kronor.

J. Skogsväsendet.

7:o) **Statens skogsförsöksanstalt: Särskilda undersökningar, reservationsanslag.** Å riksstaten för innevarande budgetår är för ifrågavarande ändamål anvisat ett anslag av 77,200 kronor, avsett att disponeras för bland annat skogliga produktionsundersökningar (se statsliggaren sid. 711).

I skrivelse den 27 augusti 1942 har *styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt* hemställt, att å tilläggsstat för budgetåret 1942/43 måtte anvisas ett reservationsanslag å 20,000 kronor för pågående produktionsundersökning i orörda bestånd.

Med hänsyn till vikten av att ifrågavarande undersökningar komma till stånd i önskvärd omfattning har *departementschefen* förordat, att ytterligare 20,000 kronor ställas till förfogande för ändamålet.

Tillstyrkande bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Statens skogsförsöksanstalt: Särskilda undersökningar* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 20,000 kronor.

N. Diverse.

8:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Nionde huvudtitelns kommittéanslag, som för budgetåret 1939/40 var upptaget till 275,000 kronor, nedsattes för budgetåret 1940/41 till 200,000 kronor, för budgetåret 1941/42 till 175,000 kronor och slutligen för innevarande budgetår till 150,000 kronor.

En i december 1942 verkställd överslagsberäkning har, enligt vad *departementschefen* anfört, givit vid handen, att hithörande utgifter för löpande budgetår kunna uppskattas till omkring 275,000 kronor. På grund härav borde det nuvarande anslaget förstärkas med $(275,000 - 150,000 =) 125,000$ kronor.

Utskottet.

Utskottet, som biträder framställningen, hemställer,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 125,000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens utlåningsfonder.

9:o) **Hemslöjdslånefonden, reservationsanslag.** Ifrågavarande lånefond inrättades vid 1928 års riksdag för utlämnande av lån till hushållningssällskap, vilka i sin tur skulle lämna förlagslån för anskaffande av för textil tillverkning avsett svenskt material, företrädesvis av lin och ull. Genom beslut av 1940 års lagtima riksdag (prop. nr 132; r. skr. nr 171) medgavs, att lån för anläggande av lin- och hampberedningsanstalter finge beviljas från hemslöjdslånefonden. Till förstärkning av fonden anvisades för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 300,000 kronor. Sedermera ha såsom kapital för fonden anvisats å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor, å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av likaledes 1,500,000 kronor samt å riksstaten för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Kommerskollegium och *lantbruksstyrelsen* ha i gemensam skrivelse den 21 november 1942 hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 måtte för ifrågavarande ändamål anvisas ett reservationsanslag å 3,000,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»I anslutning till vad jag förut anfört i samband med tillstyrkande av medelsanvisning till bidrag för uppförande av lin- och hampberedningsanstalter finner jag mig även böra förorda, att hemslöjdslånefonden förstärkes för att möjliggöra utlämnande av lån till ytterligare lin- och hampberedningsanstalter. För ändamålet synes ett belopp av 3,000,000 kronor vara erforderligt. Detta belopp torde böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår.»

Kungl. Maj:ts förevarande framställning föranleder ingen utskottets erinran, varför utskottet hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Hemslöjdslånefonden* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 3,000,000 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

10:o) **Lån till svenska spannmålsaktiebolaget, *reservationsanslag*.** Den statliga uppköps- och lagringsverksamhet, som handhas av svenska spannmålsaktiebolaget, finanseras för närvarande genom att bolaget hos riksbanken belånar av staten till bolagets förfogande ställda 4 procent statsobligationer. Sammanlagda beloppet av dessa obligationer må jämlikt riksdagens medgivande utgöra 150,000,000 kronor. Med en förutsatt belåningskurs av 85 procent kan bolaget påräkna krediter till ett sammanlagt värde av 127,500,000 kronor.

I skrivelse den 24 november 1942 har *statens livsmedelskommission* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksbanken utverka medgivande för riksgäldskontoret att till riksbanken överlämna ytterligare statsobligationer till ett nominellt belopp av 115,000,000 kronor att av riksbanken innehas såsom pant för lån, som svenska spannmålsaktiebolaget kunde komma att upptaga i riksbanken för erhållande av nödiga rörelsemedel för sin verksamhet.

Departementschefen har — efter redogörelse för livsmedelskommissionens nämnda framställning — anfört följande:

»Av vad i det föregående anförts framgår, att svenska spannmålsaktiebolagets sammanlagda kreditbehov — inbegripet alltså jämväl det kreditbehov som täckts genom att statsobligationer ställts till bolagets förfogande — av livsmedelskommissionen beräknats till $(98,000,000 + 127,500,000 =)$ cirka 225,000,000 kronor. Under en föregående punkt har jag förordat, att för gäldande av vissa kostnader i samband med bolagets verksamhet under tiden $\frac{1}{9}$ 1942— $\frac{31}{8}$ 1943 avses ett belopp av $(25,000,000 + 18,000,000 =)$ 43,000,000 kronor. Det härefter återstående kreditbehovet skulle alltså utgöra $(225,000,000 - 43,000,000 =)$ omkring 180,000,000 kronor.

I samband med framläggandet denna dag av inkomstberäkningarna för

budgetåret 1943/44 har chefen för finansdepartementet föreslagit viss omläggning av spannmålsaktiebolagets finansiering. I anslutning till vad i nämnda sammanhang anförts synes intet vara att erinra mot att tillfälliga kreditbehov å cirka 80,000,000 kronor alltså tillgodoses av riksbanken. I övrigt torde emellertid, såsom chefen för finansdepartementet framhållit, för framtiden medel böra anskaffas genom direkt upplåning i marknaden. Jag vill i enlighet härmed förorda, att å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår under fonden för låneunderstöd, riksgäldskontorets delfond, äskas ett belopp av 70,000,000 kronor för kreditgivning till svenska spannmålsaktiebolaget. Återstoden, eller 30,000,000 kronor, av bolagets mera bestående krediter synes lämpligen böra tillgodoses på det sätt, att det belopp å 30,000,000 kronor, som från anslag under fonden för förslag till statsverket av livsmedelskommissionen ställts till bolagets förfogande för inköp av oljekraftfoder, omföres från sistnämnda fond till fonden för låneunderstöd. Vid här förordad omläggning i spannmålsaktiebolagets finansiering komma de för bolagets kredit disponerade statsobligationerna att frigöras. Beträffande de påräkneliga inkomsterna av denna kapitalinvestering torde jag få hänvisa till vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anfört vid anmälan av inkomsterna å riksstaten för budgetåret 1943/44.»

Utskottet.

Med biträdande av framställningen hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lån till svenska spannmålsaktiebolaget* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 70,000,000 kronor.

Stockholm den 5 februari 1943.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Gabrielsson, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Näslund, Anderberg* och *Frans Hansson*; samt

från andra kammaren: herrar *Andersson i Löbbo, Liedberg, Andersson i Tungalsta, Ericsson i Sörsjön, Mäler, Carlström, Lundbom* och *Pettersson i Rosta*, med undantag därav att vid behandling av punkterna 6—10 herr *Jonsson i Fjåle* deltagit i stället för herr *Andersson i Löbbo*.

Reservation:

Under punkt 5 (Kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet)

av herr *Carlström*.